

ЈУБИЛАРНИ Годишњак бр. 10

Удружење ћрађана
"Баштана и будућност - Аранђеловац, 1859"

Велика ћосиојина - Аранђеловац 2011.

Јоцињак бр. 10

Удружење трајана
"Баштина и будућност -
Аранђеловац 1859"

Велика госпојина
Аранђеловац 2011.

Јоцишњак бр. 10

Издавач:

Удружење грађана

"Баштина и будућност - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"

www.bastinaibuducnost.info

За издавача:

Милутин И. Вељовић

Уредник:

Иван Златковић

Фотографије:

Милан Илић

Небојша Радовановић

Милан Крсмановић

Графичка обрада:

Милан Илић

Штампа:

"Графопак" Аранђеловац

Тираж:

300 примерака

Велика госпојина

Аранђеловац 2011.

Предња корица:

Црква св. Архангела Гаврила, 2011. године

1. Повеља	1
2. Извештај о раду девете Скупштине Удружења	3
3. Извештај о раду Управног одбора између скупштина	8
4. Финансирање Удружења у протеклом периоду	11
5. План рада Удружења за 2011/2012. годину	13
6. Из архива Удружења (дописи)	15
7. Пријатељи Удружења	18
8. Јубилеј Удружења	20
9. Плоче - обележја у нашем граду	22
10. "Шумадијска кривулja"	24
11. Шумадијски "ћира"	27
12. Боравак наших омладинаца у Пољској	29
13. Наш "ћира" у поезији и анегдотама	31
14. "Повратак" - Радомир Здравковић Рамиџа	31
15. "О лепом шеширу" - Хаџи Миодраг Бошковић	32
16. Културне активности Удружења	33
17. Издавачка делатност	36
18. О прошлогодишњој манифестацији поводом Награде "Миле Недељковић"	38
19. Из саопштења жирија о Александру Бачку, првом добитнику Награде "Миле Недељковић"	39
20. Био-библиографија Александра Бачка	40
21. Награда "Миле Недељковић" за 2011. годину	41
22. Књиге пристигле на овогодишњи конкурс	43
23. Из саопштења жирија о књигама које су ушле у најужи избор	44
24. Поводом значајног јубилеја (200 година Буковичке бање)	45
25. Настанак Буковичке бање	45
26. Из прошlostи Буковичке бање	48
27. Проглашење Врбице за паланку 1840. године	51
28. Врбица и њене заборављене богољоље	53
29. Сећање на воденице у Бањи	56
30. Запис крај пута	59
31. Варошки албум	60
32. Аранђеловачке куће којих више нема	60
33. Фудбалски времеплов	62
34. Сећања	65
35. Списак чланова Удружења	66

Детали из Етно дворишта

Одлуком Скупштине Удружења грађана
"БАШТИНА И БУДУЋНОСТ - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"
одржане 09.11. 2001. године у Аранђеловцу,
усвојена је ова:

ПОВЕЉА

којом се утврђују циљеви, задаци и правци рада и деловања Удружења. Сваки члан Удружења, својим добровољним радом, даје допринос на остварењу ових циљева и задатака:

- * чување и неговање традиционалних вредности града и околине Аранђеловца,
- * чување спомена на историјске вредности града,
- * допринос урбаном и руралном складу уређења вароши,
- * допринос архитектонском осавремењавању градитељства у складу са постојећим амбијентом града,
- * допринос очувању човекове средине,
- * допринос развијању свих облика културног стваралаштва,
- * помоћ у развоју општих комуналних добра града и околине,
- * објављивање садржаја историјских и културних тековина везаних за подручје града и околине,
- * унапређење и развијање добротворног и хуманитарног рада,
- * сарадња са сродним невладиним и нестраначким организацијама.

Наведени циљеви, задаци и правци рада, не смеју бити занемарени, нити изостављени. У складу са могућностима, могу бити приодавани нови задаци и проширивани нови правци рада.

Аранђеловачка механа "Устанак"
(фотографија из 1966)

Извештај о раду девете Скупштине Удружења

У комплексу етно домаћинства, дана 26.09.2010. године, после поздравне речи Душана Извонара, одржана је девета редовна изборна Скупштина са следећим дневним редом:

1. Избор радног председништва
2. извештај о раду Управног одбора
3. извештај о финансијском пословању
4. план рада за наредну 2009/2010. годину
5. дискусија по поднетим извештајима.

1. По прихваћеном дневном реду прешло се на избор радног председништва у саставу: Душан Извонар, Драган Јаковљевић, Милан Илић (записничар), Милутин Вељовић и Небојша Радовановић.

2. Извештај о раду Удружења између две скупштине поднео је Миодраг Бошковић. У свом излагању он се посебно осврнуо на активности Удружења које су обележиле протекли период:

- Велико ангажовање око издавачке делатности везане за књигу "Врбица", посвећену 150. годишњици оснивања града Аранђеловца;

- Успешан друштвени рад са удружењем "Центар" везан за генерални урбанистички план Аранђеловца. Наша идеја "Шумадијске кривулье" је ушла у урбанистички план града,

- Наглашено је да деведесет посто Аранђеловчана жeli пругу уског колосека и да имамо право на 30 км коридора који може у многоме побољшати и унапредити туристичку понуду нашег града и околине. Миодраг Бошковић је за пример навео изузетно осмишљену и реализовану "Шарганску осмицу";

- Посебан осврт на Награду "Миле Недељковић" коју је иницирало Удружење. Од ове године почиње четвородневни програм посвећен нашем угледном члану - етнологу Милету Недељ-

Са девете годишње Скупштине

ковићу, који ће почети у Етно дворишту, а завршити у Музеју Аранђеловца,

- Удружење је и ове године наставило да поставља керамичке плоче на знамените куће и објекте. Ове године плочама су обележене куће у којима су живеле Мира Ступица и "госпојица" Љупче.

3. Извештај о финансијском пословању приказан је у Годишњаку бр. 9, где је напоменуто да се сва улагања новчаних средстава врше искључиво из личних донација појединача и фирм, као и редовне чланарине самих чланова Удружења.

4. План рада за наредну годину, у кратким цртама, изнео је Душан Извонар који је нагласио да се план рада у целости може прочитати у Годишњаку бр. 9. Као основне обавезе у наредној години навео је:

- организацију и све активности везане за Награду "Миле Недељковић" (о којој ће присутне подробније информисати Иван Златковић),

- акције репарације и крчења старих кућа и здања која су од посебне важности за наш град,

- посету Сремским Карловцима, која ће бити отворена не само за чланове Удружења, већ и за свој грађанство.

Иван Златковић је присутне подробно информисао о Награди "Миле Недељковић". Нагласио је да је добијена подршка од Општине и Министарства културе Републике Србије. Стигло је 15 књига (што је велики успех), од којих је жири већ одабрао 6 наслова који су ушли у ужи избор. Програм Награде "Миле Недељковић" ће ове године трајати 4 дана, биће едукативног карактера и имаће тенденцију да се, у наредним годинама, прошири на простор целог Балкана, па и шире. Иван Златковић је све присутне позвао да посете манифестацију.

Миодраг Бошковић се надовезао на План рада за наредну годину и нагласио веома битно усаглашавање Статута са постојећим Законом. По њему Удружење може да се бави издавачком делатношћу, а самим тим и да остварује одређени профит. Напоменуо је да је књига "Врбица" урађена од донација

појединаца, да је Награда "Миле Недељковић" добила помоћ од Републике Србије и да ће Удружење наставити своју издавачку делатност књигом "Проштена молитва" Владете Коларевића која ће изаћи из штампе у месецу децембру.

5. У дискусији која је уследила након поднетих извештаја, за реч се јавила Љиљана Плећевић која је испред Еколошког савеза општине Аранђеловац поздравила све присутне и изнела предлог да наше Удружење подржи и активно учествује у изградњи генералног акционог плана о еколошком уређењу града.

Мира Симићевић ("Деца у срцу") честитала је на досадашњем раду Удружења и захвалила се на сарадњи у протеклих 10 година. Напоменула је да је сарадња била на изузето високом нивоу и да је она фасцинирана залагањем Удружења да се граду врати стари сјај.

Након 5. тачке дневног реда приступило се избору нових чланова органа управљања. Извети су предлози да Управни одбор сачињавају:

1. Др Властимир Мирин (председник Скупштине),
2. Миодраг А. Бошковић (заменик председника),
3. Милутин Вељовић (члан),
4. Боривоје Десивојевић (члан),
5. Драган Плећевић (члан),
6. Милан Крсмановић (члан),
7. Небојша Радовановић (члан),
8. Миодраг М. Бошковић (члан) и
9. Милутин Петровић (члан).

За Надзорни одбор Удружења предложени су:

1. Миленко Ивовић,
2. Добривоје Игњатијевић и
3. Миле Матијашевић.

Сви предлози су једногласно прихваћени.

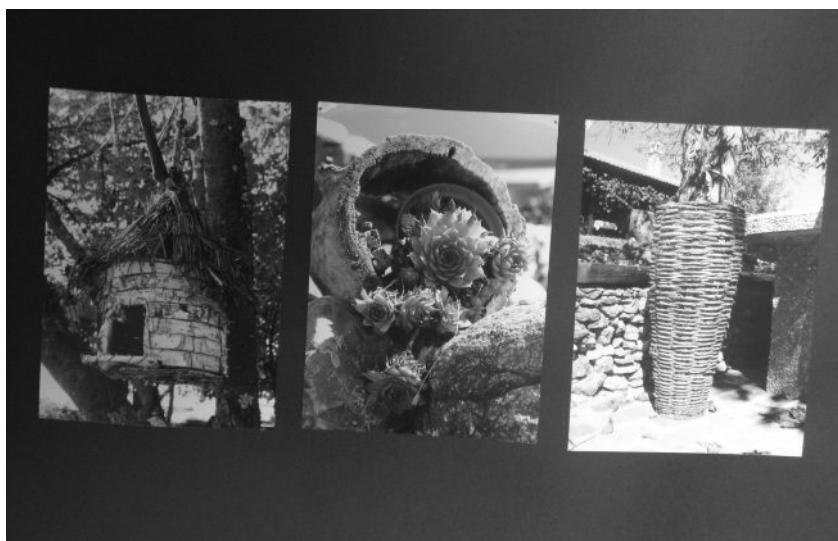
Душан Извонар је на крају нагласио да у редове Удружења треба примити млађе чланство и уједно се захвалио свим донаторима, Општини Аранђеловац, уређивачима "Годишњака" и свима који су пратили наш рад и презентовали нас у најбољем могућем светлу.

Потом је следило обраћање новог председника Скупштине Властимира Миринића. Он се захвалио скупу и обећао да ће се трудити у раду, с тим да ће посебну пажњу обратити на едукацију грађана везаних за очување животне средине и чистоћу града.

На крају Скупштине приређен је скромни коктел.

Записник водио
Милан Илић

Записник оверио
Властимир Миринић

Изложба фотографија учесника
радионице "Етно разгледница"

Извештај о раду Управног одбора између скупштина

Састанци Управног одбора оджавани су скоро сваког четвртка у Етно кући, у саставу који је задовољавао кворум, али и појединих чланова који нису у Одбору. Састанци су били углавном радни, а било је веома лепих вечери и поводом крсних слава, као и принова породица чланова Удружења.

На 1. конститутивном састанку одржаном 02.09.2011. год. чланови УО, изабрани на Скупштини, једногласно су изабрали за: председника УО - Милутина Вељовића, потпредседника УО - Миодрага Бошковића и секретара УО - Милутина Петровића.

Традиционално, са доста успеха, обележен је:

- Бадњи дан на Старом тргу уз масовно присуство грађана. Деци су дељени божићни пакетићи, а на предлог Центра за социјални рад, најугроженијој вишечланој породици поклоњени су печеница, колачи и играчке.

На Велики петак у Етно дворишту организовано је бојење васкршњих јаја у већ вишегодишњој сарадњи са Удружењем "Деца у срцу", за децу са посебним потребама. Приметан је из године у годину све већи број посетилаца.

- Новоуспостављена манифестација Награда "Миле Недељковић" је успешно организована уз ангажовање многих чланова Удружења, посебно мр Ивана Златковића.

- Организоване су промоције књига Владете Коларевића и Шимона Ђарматија.

- У објекту старе железничке станице организоване су уметничке изложбе Ненада Хубера, сликара из Белановице и дечијих радова полазника школе сликања Анђелине Туцаковић из Аранђеловца.

- И ове године радило се на очувању традиционалних вредности града па је уметничким декоративним плочама од керамике обележен још један број значајних објеката из живота Аранђеловца. Као и ранијих година организатор ове акције био је проф. др Душан Извонар.

У сарадњи са Општином, ЈКП "Букуља", каменоресцима Лаловићем из Буковика и Вићентијевићем из Даросаве, као и групом чланова Удружења, гранитна чесма са железничке станице је ревитализована и враћена на своје аутентично место.

- Узето је активно учешће у архитектонско-урбаним уређењима града уз инсистирање на заштити трасе старе пруге до Копљара ("Шумадијске кривуље") и њено стављање у све урбанистичке планове. На реализацији овог пројекта одржано је низ састанака са представницима Општине и Железница Србије.

Покренута је иницијатива за декоративно уређење простора уласка у град са источне стране.

После јавне расправе о Идејном пројекту реконструкције главне улице, упућене су врло конструктивне сугестије наручнику пројекта - Општини са посебним освртом на очување амбијента Старог трга.

Уз помоћ Удружења дошло је до дефинитивне реализације постављања градског сата код Шарене капије. Донатор сата и иницијатор идеје је породица арх. Радована Миливојевића из Аранђеловца.

- Удружење је на Велику госпојину на Градском тргу, као специјални гост, учествовало на представљању старих заната и народних рукотворина. "Баштина" се на свом штанду представила својим издањима и делом својих експоната.

- Није изостала ни сарадња са сродним удружењима па је наш тим од два млада, вероватно будућа члана, узео учешће у Кампу "Fedecrail", одржаном 2010. у Мађарској. Учесници су нас врло успешно представили, што су нам у пријатном амбијенту Етно дворишта документовали видео записима које су пропратили својим коментарима. На успешност њиховог учешћа указује добијен позив организатора за већим бројем наших учесника. Овогодишњи камп се организује у Гдањску (Пољска).

На Сретење 2011. били смо домаћини четворочланој делегацији гостију из Удружења "Чачани", којима је наша двочлана делегација узвратила посету на Спасовдан, Дан Чачка.

- Пуна сарадња, као и до сада, остварена је и са локалним ТВ станицама "Шумадија" и "Сунце", које су увек благовремено и добронамерно извештавале о нашем раду. Наши представници су добијали адекватно место и термин у свим програмским шемама, када смо узимали учешће у неком догађању везаном за наш град или нашу иницијативу.

- Припреме за обележавање десетогодишњице Удружења: урађен је филм о десетогодишњем раду Удружења. Аутор филма је госпођица Невенка Поповић, етнолог-новинар, члан нашег Удружења.

Постављена је реконструисана гранитна чесма на железничкој станици.

*Председник Управног одбора
Милутин И. Вељовић*

*Изложба Ненада Хубера, сликара из Белановице,
у згради старе железничке станице*

Финансирање Удружења у протеклом периоду

У првих неколико година рада Удружење се финансирало искључиво личним средствима својих чланова.

Прва значајна средства у то време, чланови су издвојили у адаптацију просторија Етно куће, које од тада постају званичне просторије Удружења. Одмах по завршетку адаптације, изградили смо нови санитарни чвор, уз претходно добијену сагласност Завода за заштиту споменика културе. Ту инвестицију смо реализовали највећим делом сопственим средствима, а мањим делом од донатора, пријатеља Удружења.

Тек после неколико година рада, када смо се афирмисали у граду и били препознати као удружење са активношћу које доприноси свеопштем интересу града, било у сфери културе, акцијама хуманитарног карактера, очувању баштине и традиције нашег града, очувања околине, почели смо добијати средства помоћи од Скупштине општине Аранђеловац.

Данас Удружење има три извора финансирања:

1. чланарина и донације од чланова Удружења
2. донације привредних субјеката
3. помоћ из буџета Скупштине општине Аранђеловац.

Овом приликом се захваљујемо нашим донаторима који су се протеклих година одазивали и помагали нам у реализацији многих манифестација:

- "Фортуна маркет" д.о.о. из Аранђеловца
- Екскулузивном ресторану "Александар" из Аранђеловца
- Предузећу "Бања комерц" из Аранђеловца
- Пекари "Јовановић" из Аранђеловца
- Пекари "Еклер" из Аранђеловца
- Пекари "Неша" из Аранђеловца
- Каменорезачкој радњи "Васић" из Буковика
- Каменорезачкој радњи "Бобан Лаловић" из Буковика
- Каменорезачкој радњи "Конус" из Даросаве
- Кафани "Чока" из Аранђеловца

-
- Етно ресторану "Карађорђев вајат" из Орашца
 - С.Г.Р. "Универзум-коп" (Д. Јеремић) из Аранђеловца
 - "Метал" д.о.о. из Орашца
 - Велепродажи "Крки" д.о.о. из Аранђеловца.

Транспарентост у раду и трошењу средстава Удружење исказује издавањем "Годишњака" у коме износимо све активности спроведене у текућој години, реализацију свих програма и планова, као и финансијски извештај.

Наравно, Удружење је у законској обавези да води пословне књиге и предаје завршни рачун, као правно лице, Агенцији за привредне регистре.

Милан Крсмановић

*Успешна сарадња са руководством локалне самоуправе и дирекцијом Железнице Србије
(Етно кућа, 2010)*

План рада Удружења за 2011/2012. годину

План рада за наредни, једногодишњи, период између две скупштине сачињен је у складу са Повељом Удружења, започетим и традиционалним активностима, а у складу са финансијским могућностима.

Овај План рада је и деценијски сажетак послова који су у току и због своје структуре и обимности нису краткорочни.

1. Допринос урбаном и архитектонском уређењу Аранђеловца:

- активно учешће у изради генералног и детаљног урбанистичког плана;
- наставак рада на реализацији пројеката уређења Старог трга и железничке станице;
- наставак рада на изради пројеката и очувања аутентичности трасе пруге - "Шумадијска кривуља".

2. Наставити са обележавањем значајних места и догађаја Аранђеловца и околине повезаних са традицијом, историјом и културом.

3. Организовање културних манифестација:

- Награда "Миле Недељковић" за фолклористику;
- Књижевне вечери;
- изложбе уметничких дела и народних рукотворина.

4. Традиционално обележавање хришћанских празника:

- Бадњи дан, на Старом тргу;
- Велики петак у Етно дворишту - бојење васкршњих јаја за децу са посебним потребама;
- Велика госпојина - Дан "Удружења".

5. Интензивирати рад на издавачкој делатности која је умногоме успостављена финансијским могућностима Удружења.

6. Наставити до сада успешну сарадњу са сродним и хуманитарним организацијама.

Како би Удружења могло да реализације све започете планове, а и нове који произилазе из разних извора и дешавања, а доприносећи популаризацији у средини коју већ деценију покушава да оплемени разним идејама и активностима, неопходно је да подмлади и омасови своје чланство. Селекција чланства треба да постане либералнија али са акцентом на појединачно егзактне могућности нових чланова. Постизање оваквог ефекта треба тражити у разним видовима дружења, кроз која би се и долазило до потенцијално нових чланова, којима би се пружала прилика да се боље упознају са радом Удружења.

*Председник УО
Милутин И. Вељовић*

И ово су активности Удружења

ИЗ АРХИВА УДРУЖЕЊА (дописи)

Јавном предузећу за планирање и изградњу - Аранђеловац

Наше Удружење у сарадњи са Општином, Железницом Србије и од скоро Туристичком организацијом Аранђеловца, већ 7 година ради на ревитализацији пруге уског колосека Аранђеловац - Копљаре - Младеновац. Идеја овог Пројекта је успостављање саобраћаја, у нашој Општини Аранђеловац - Копљаре, у музејско туристичке сврхе.

На основу низа Скупштинских одлука и Генералним урбанистичким планом предвиђено је да се постојећа траса пружног земљишта задржава, односно да се истој не мења намена, управо ради овог Пројекта.

Узимајући све напред наведено, као и то да сте ви са свим актима сигурно упознати, није нам јасно да ви не поштујете исте и на деловима пружне трасе формирате и асфалтирате улице. Такође вам скрећемо пажњу да је корисник заузетог земљишта, катастарски, Железница Србије.

Од вас очекујемо одговор по овом питању, а надамо се да схватате да тим поступцима ометате и реализацију пројекта који је у поодмаклој фази.

Председник УО
Милутин И. Вељовић

СКУПШТИНИ ОПШТИНЕ АРАНЂЕЛОВАЦ

Председнику Господину Влади Гајићу

(1) Удружење сматра да је ранијем периоду учињена велика грешка када је зграда Народног музеја изграђена горе где се сада налази. На таквој локацији у односу на град није могуће постићи циљ за који је музеј и намењен. Али то не значи да учињена грешка не треба да се исправи.

Ми мислимо да је сада прилика да се са том исправком започне. Започне тако што ће се у планским документима обезбедити нова локација која ће одговарати потребама музеја. Локација на којој се сада налази музеј је врло атрактивна и мислимо да ће њена продаја обезбедити изградњу на новој локацији. Изградњу или адаптацију, свеједно је.

Чланови Удружења ће Вам пружити сву потребну помоћ.

*Председник УО
Милутин И. Вељовић*

(2) Достављамо Вам

Прегледе

за израду Пројекта реконструкције Главне улице - Књаза Милоша:

1. Пројектом дугорочно решити начин и места сакупљања и одношења смећа и

2. Потребно је да се ураде ивичњаци довољно високи да је немогуће да се возилом попење на тротоар. У Београду су сада све реконструисане улице са таквим ивичњацима, а у Грчкој и Турској већ пола века.

Надамо се да смо бар мало допринели квалитету реализације Пројекта.

Срдачан поздрав.

*Председник УО
Милутин И. Вељовић*

Туристичкој организацији Аранђеловца

Давне 1904. житељи варошице Аранђеловца дочекали су долазак „ћире“ из Младеновца, а то су и први километри уског колосека у Краљевини Србији. Тих 32 км пруге за Аранђеловац је много значило како за привреду тако и за развој туризма јер је то била веза са пругом нормалног колосека у Младеновцу.

Постоје и записи о "шетном возу" који је сваког викенда довозио туристе у Буковичку бању. Од свега тога остале су само успомене, фотографије и на сву срећу инфраструктура.

Наше Удружење препознало је значај и сада велики тренд таквих пруга у функцији туризма са популарним "ћиром", не занемарујући његову трасу, односно предео Шумадије кроз који би поново кривудао до Младеновца, па је за сада прихваћен радни назив "Шумадијска кривуља".

Удружење није стало само на идеји. Популаризујући овакав пројекат, који је наишао на добар пријем како у нашој средини тако и код републичких органа (Секрет. за железницу) и наравно код Железница Србије. Резултат те наше активности је и део Пројекта трасе, на нашу иницијативу са „Шарганском осмицом“ и "Балканском тимом" основано је Српско удружење љубитеља туристичких пруга "Круна" које је приступило европском удружењу „Fedecrail“.

Сагледавајући све напред наведено мишљења смо да Ваша организација треба да стане иза овог атрактивног пројекта, па вам се зато и обраћамо. Уколико би ви након сагледавања значаја овог пројекта били заинтересовани, ми смо спремни да вас о свему детаљно информишемо, односно ставимо на увид постојећу документацију.

У очекивању смо да наш предлог буде пажљиво сагледан и то са дугорочним ефектима, када је туризам у Аранђеловцу у питању. Такође смо мишљења да један овако озбиљан пројекат треба да буде под окриљем организације баш као што је ваша, а наше Удружење ће само наставити да максимално доприноси реализацији једне овакве идеје.

У нади да ће ово бити почетак наше успешне сарадње, срдачно вас поздрављамо.

Председник Скупштине
Власитимир Мирин

Пријатељи Удружења

За ових десет година постојања остварили смо сарадњу са многим удружењима, агенцијама, јавним предузећима, општинском влашћу и појединцима, а све у сврху остваривања циљева и задатака из наше повеље. Са појединим удружењима та сарадња је постала традиционална.

Око реализације идеје музејско-туристичке пруге ШУМАДИЈСКА КРИВУЉА остварили смо сарадњу са Удружењем МОКРОГОРЦИ из Мокре горе, који су били зачетници идеје ШАРГАНСКА ОСМИЦА. Током посете Шарганској осмици чули смо њихова искуства у реализацији пруге уског колосека у туристичке сврхе.

Шарганска осмица, Краљевско железничко друштво "Балканска пара" и наше Удружење основали су Српску асоцијацију железничких клубова КРУНА, која је постала чланица Европске федерације музејских и туристичких железница FEDECRAIL и организације EUROPA NOSTRA, паневропске федерације за културно наслеђе, у којој је преко 220 активних невладиних организација које се баве наслеђем широм Европе.

Удружење "Баштина и Будућност - Аранђеловац 1859" је једно од оснивача РЕГИОНАЛНЕ АГЕНЦИЈЕ ЗА ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ШУМАДИЈЕ И ПОМОРАВЉА која је настала 2005. године и наш представник је у Скупштини Агенције. Ова Агенција представља партнерство приватног, јавног и невладиног сектора са подручја два округа. Примарни циљ Агенције јесте да створи услове и стимулише економски и друштвени развој региона Шумадије и Поморавља. У сарадњи са Агенцијом смо у нашим просторијама организовали обуку десетак младих људи за израду пројекта за конкурисање код европских фондова.

Са Удружењем грађана ЦЕНТАР, ЦИГАНМАЛЦИ и ЂУНИСАНЦИ активно сарађујемо око урбаног уређења града. Плод те сарадње је и постављање споменика оснивачу града где му је и место.

Сарадња са Удружењем ДЕЦА У СРЦУ и нашем црквом је постала традиционална поводом обележавања Ускрса. Сваке године за тај велики празник организујемо дружење и такмичење у фарбању ускршњих јаја у Етно дворишту.

Са Удружењем грађана ЧАЧАНИ из Чачка негујемо дугогодишње пријатељске односе и одржавамо узвратне посете, ми идемо код њих за Спасовдан, а они долазе код нас 15. фебруара сваке године.

Са Народним музејем из Аранђеловца имамо сарадњу у прикупљању етно експоната као и уређењу Етно дворишта.

Центар за културу из Аранђеловца, као и општинска власт, излази нам у сусрет и помаже приликом организације догађаја из области културног стваралаштва.

Небојша Радовановић

*Са овогодишњег обележавања Ускрса
у Етно дворишту*

Јубилеј Удружења

Обележавањем десетогодишњице оснивања Удружења "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" с поносом можемо рећи да су циљеви и задачи утврђени Повељом остварени захваљујући залагању и раду чланова Удружења уз свесрдну помоћ пријатеља и донатора Удружења.

У протеклих десет година реализовано је много програма везаних за очување традиционалних вредности као што су:

- Уређење етно дворишта, формирање сталне поставке са етно садржајем у сарадњи са музејем града

- Приређивање многобројних књижевних вечери и изложби слика, фотографија, познатих аутора а посебно оних који су поникли у нашим крајевима

- Уређење чесме код Жућиног паркића

- Уређење простора код железничке станице

- Залагање за законито газдовање Букуљом

- Залагање за очување и реновирање Старог здања

- Израда хронике села Врбице, али и других значајних издања

- Захваљујући Удружењу зграда железнице постаје ново културно стециште

- Пројекат "Шумадијска кривулja" нашао је место у стратегији развоја туризма општине Аранђеловац

- Организација и традиционално обележавање највећих хришћанских празника Бадњи дан и Васкрс на Градском тргу у доњем делу вароши

- Постављање плоча-обележја на куће у доњем делу града које су од значајног културно-историјског карактера

- Успешна сарадња са удружењима "Деца у срцу" и друштвом "Чачанин", као и чланство у асоцијацији железница уског колосека

- Активно учествовање у програму обележавања 150 година Аранђеловца

- Израда интернет презентације Удружења ради популатизовања идеја и вредности за које се залажемо.

- Утемељење Награде "Миле Недељковић" за најбољу књигу из области савремене фолклористике.

У току деловања и рада Удружења није се одступало од циљева и задатака већ су приоддавани нови задаци и прошири-вани нови правци рада.

За ових 10 година изгубили смо неколико чланова који су у Удружењу од самог оснивања и чији је допринос веома значајан.

Милутин Петровић

*Традиционално обележавање Бадњег дана
на Градском тргу у доњем делу вароши*

Плоче - обележја у нашем граду

Поред низа активности везаних за рад удружења "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859", једна од интересантних и препознатљивих је свакако и обележавање некадашњих занатских радњи у Занатлијској улици и других значајних зграда и знаменитих локација на Ђунису и доњем делу града. Обележавање је рађено на керамичким плочама рустичног изгледа и неправилног облика, које су декорисане металним оксидима. Овај материјал је изабран, не само зато што јефтин, већ и зато што је глина, поред камена и воде, симбол овог краја и што пружа неограничене могућности за дизајнирање. Текст је писао академски керамичар Милош Вукановић Мишел.

Срећан сам што је идеја коју сам презентирао члановима Удружења одмах једногласно прихваћена и што је делом релативно брзо реализована. Мислим да је ова идеја вишеструк корисна и значајна јер на овај начин покушавамо да отргнемо из заборава део традиције и историје града, посебно кад се зна да многе породице које су се бавиле овим послом полако изумиру, или су већ изумрле. С друге стране, ово је само један начин да се младим генерацијама пружи више података и информација о традицији, историји и развоју града у коме живе.

У првој фази обележене су куће у Циганмали у којима су радиле различите занатске радње од механичарских, коларских, опанчарских, браварских, поткивачких, казанџијских, кројачких, ковачких, лимарских, ћурчијских и кафеџијских, које су постојале у прошлом веку и биле заштитни знак доњег дела града. Њих нажалост више нема. Такође је обележена и зграда на улазу у град у којој се од 1907. до 1951. године налазила основна школа села Врбице.

Акција је настављена обележавањем значајних места на Ђунису. Тако су обележене куће трговаца Митра Стефановића из 1856. године, Павла и Илије Михајловића, народних посланика

Краљевине Југославије, трговаца и банкара Митра Живановића у којој је од 1904. до Другог светског рата радила прва банка, трговца Благоја Јовановића у којој се налазила позната кафана "Српска краљица" од 1907. до 1958. године, као и кућа у којој су живели истакнути драмски уметници Мира Ступица и њен брат Бора Тодоровић, и кућа првог музичког подагога и диригента Љубице Младеновић, познатије као "госпођа Љупче".

У доњем делу града, у главној улици, почело се са обележавањем значајних објеката и локација као што су: кућа из 1880. године у којој се налазила прва лекарска ординација др Љубе Стојановића, кућа у којој је 1885. године почела са радом прва апотека Косте Јовановића, као и најстарија сачувана кућа из 19. века грађена у стилу градске архитектуре - са еркером породице Андрић.

Ову лепу акцију обележавања занатских радњи, кафана, знаменитих кућа и локација у граду треба наставити и убудуће јер је она побудила велико интересовање грађана и позитивне коментаре Аранђеловчана, али и људи са стране. Акција пружа потпунију слику о традицији, историји, култури и развоју града, као и корисне и значајне информације, не само младим поколењима, већ и гостима и туристима који пролазе градом, а којих ће бити све више са оживљавањем туризма и туристичке понуде Аранђеловца.

Душан Извонар

"Шумадијска кривуља"

Данас, када сумирамо десетогодишњи рад Удружења прилика је да се подсетимо на реализацију наших основних задатака из дугорочног програма. Два наша велика задатка су уређење старог градског трга и обнова пруге уског колосека. Мислимо да смо на ова два пројекта и добили највише поверења грађана Аранђеловца. Спроведен је конкурс за идејно решење уређења старог градског трга, што је резултирало да се на том месту, где је и природно, постави споменик родоначелнику вароши - великим господару Књазу Милошу Обреновићу. Други битан резултат је да је у генералном урбанистичком плану утемељено да на том простору мора бити трг и ништа друго. Сада предстоји даља разрада планова и пројекта и њихова реализација у коме ће Удружење и даље настојати да има главну улогу. И до сада смо настојали да разним манифестацијама на том простору дамо значај будућег трга у животу Аранђеловчана.

Други, велики и можда још значајнији задатак је обнова пруге уског колосека, тзв. "ћире" у једну нову и за развој града и околине битну функцију, а то је развој туризма. На том задатку Удружење ради већ осам година са променљивим успехом. Највише успеха смо имали на почетку, а то је 2003. године када смо у ЖТО Београд нашли праве сараднике и истомишљенике за реализацију ове идеје. Ту првенствено мислимо на директора Слободана Росића, Радована Глибетића, директора инвестиција Радића и наравно оперативног и ефикасног помоћника директора, нашег Аранђеловчанина, Срђана-Пана Степановића. О њима и још неким сарадницима биће и касније речи. У том периоду урађени су најважнији послови. Од стране ЦИП-а урађен је пројекат уређења целокупног простора железничке станице, извршена темељна реконструкција станичне зграде, припремљен материјал за обнову осталих објеката на том простору.

Са овим активностима и медијском подршком од стране електронских и штампаних медија створио се амбијент у локалној и широј јавности да смо на правом путу и да та идеја мора имати пуну подршку у реализацији у локалној самоуправи.

Наш замах у реализацији те идеје прекинули су превремени избори. Дошле су нове коалиције и резултат се зна. Обустављају се сви започети радови, растура градилиште, локомотива која је репарирана (а саобраћала на нашој првобитној прузи) одлази у Лапово на пругу широког колосека. Сигурни у исправност идеје и започетог посла Удружење наставља своје активности. Настављамо са старим сарадницима којима се придржује и Зоран Вересић, познавалац и ентузијаста када су у питању историјске вредности српских, југословенских па и европских железница.

Организујемо посету Мокрој гори са одборницима и функционерима општине на челу са председником др Швабићем. Са Удружењем Мокрогораца и "Шарганском осмицом" потписујемо споразум о оснивању Српске асоцијације удружења љубитеља музејских и туристичких пруга "Круна". У међувремену Удружење је на пригодан начин самостално издало књигу о шумадијском "Ћири" и обележило са гостима и железничарима стогодишњицу доласка првог воза у Аранђеловац. Општинска власт са којом смо били у посети Мокрој гори урадила је отприлике колико је могла. Обезбедили су три стана за замену имовине са Железницама Србије, потписали уговор о замени имовине, и довршили део приземља станичне зграде, тако да у том простору одржавамо културне програме. На овом простору, на захтев Удружења, а према пројекту ЦИП-а, саграђено је и дечије игралиште. Овај простор је за многе, иако недовршен, врло интересантан и занимљив.

У међувремену, Удружење је набавило два теретна вагона - фургона и уз помоћ Виће Милентијевића из Сремске Митровице поставило око шездесет метара колосека на коме су постављени ти вагони. Од фабрике "Шамот" из Аранђеловца Слободан Росић и Срђан Степановић купили су два теретна вагона и једну дизел локомотиву која је сада на ремонту ("Шамот" није хтео ништа да уступи за потребе "Ћире" за разлику од ИЕП-а који је дао онолико колико је имао, а то је око 500 метара шина). Та средства су једина средства која се данас налазе на станицама и која нас подсећају да смо некада били варош која је прва у Србији добила пругу уског колосека.

Удружење "Круна" је те 2006. године примљено у Европско друштво туристичких и музејских пруга "Fedecrail". Наш представник Зоран Вересић (пријатељ Удружења, познат у европским оквирима) је умногоме помогао афирмацији идеје "Шумадијске кривуље" и ван граница Србије. "Круна" сваке године учествује на конференцијама "Fedecrail"-а са једним или два представника, у зависности од материјалних могућности. Уједно шаље и своје омладинце у кампове које "Fedecrail" организује по Европи. Наши омладинци су тренутно по трећи пут на дружењу са младима из свих европских замаља.

Наша очекивања су велика од промене последње власти у Србији, како у републици тако и у општини. Удружење је урадило пројектни задатак за део пруге од Аранђеловца до Копљара. Очекујемо да ће општина финансирати израду пројекта за ту деоницу с обзиром да у буџету има резервисана средства.

Сада, када сумирајмо резултате нашег десетогодишњег рада, прилика је да се захвалимо онима који нам у реализацији наших идеја највише помажу а који по природи ствари немају неку нарочиту обавезу. У реализацији идеје о "Шумадијској кривуљи" највећу и сталну помоћ имамо од Слободана Росића, Срђана Степановића и Зорана Вересића.

Хаџи Миодраг Бошковић

Шумадијски "Ћира"

Аранђеловчани су захваљујући својим изабраним представницима успели да још давне 1904. године добију пругу. Пруга је била уског колосека и имала је дужину од 32 километра од Младеновца до Аранђеловца. Пуштена је у саобраћај 10. новембра 1904. године.

Шумадијски "Ћира" обављао је своју функцију све до 1976. године када се пруга укида, растура и недомаћински распродaje. "Ћире" више нема, остају само лепе успомене на њега.

Године 2001. једна група Аранђеловчана оснива Удружење са задатком да сачува од заборава све оно што је ова најлепша паланка у Србији имала. Тако се међу тим циљевима нашла и пруга, задатак са радним насловом "Шумадијска кривуља". Да би са овом идејом изашли и ван граница Србије морало се доста урадити на самом организовању у земљи.

У Мокрој гори 2006. године основана је Српска асоцијација удружења коју чине: Удружење Мокрогораца "Шарганска осмица", "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" и "Балканстим Београд" под називом "КРУНА". Већ 2007. године на конференцији у Бриселу српско удружење "Круна" постаје пуноправни члан Европске заједнице музејских и туристичких пруга "Fedecrail". "Круну" представља г. Зоран Вересић.

На конференцији "Fedecrail"-а у Аустрији 2008. године "Круну" представљају Зоран Вересић и Драган Јаковљевић. На тој конференцији представљени су пројекти "Шумадијске кривуље", направљени добри контакти и обећана финансијска помоћ када будемо кренули са пројектом. Конференција се одржава сваке године у другој европској држави и "Круна" увек има свог представника. У организацији "Fedecrail"-а постоји и камп за младе из целе Европе и наше Удружење шаље младе Аранђеловчане да се друже са младима из целог света. У Немачку смо 2009. године слали омладинца Стевана Бошковића, у Мађарску Милутину и Лазара Бошковића, а ове 2011. у Польску шаљемо такође два омладинца.

Ето, толико је наше Удружење урадило да се пројекат "Шумадијска кривуља" представи ван граница наше земље, у Европи, за коју се Србија грчевито бори да једног дана постане њен члан.

Нажалост, у нашем граду улажемо још веће напоре како бисмо убедили одговорне да се заложе за овај наш подухват, за који смо сигурни да би много допринео даљем развоју општине на задовољство свих грађана. Ми смо упорни, не предајемо се, и зато смо сигурни да смо на правом путу.

Хаџи Миодраг Бошковић

Дружење младих из целе Европе у кампу "Fedecrail"-а у Будимпешти 2010.

Боравак наших омладинаца у Польској

Организатор "Fedecrail" кампа за младе ове године (2011) је била Польска, у Гдањску - Нови двор, у периоду од 29. до 07.08. 2011. Као и претходне две године, Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" је имало своје представнике. Управни одбор Удружења је за Камп делегирао два представника, Луку Вељовића, студента, и Лазара Бошковића, ученика.

Котизацију за наше представнике су спонзорисали чланови Удружења, а пут и повратне возне карте, обезбедила је Општина Аранђеловац, остале трошкове су обезбедили сами учесници.

Учешће у овогодишњем Кампу, поред домаћина Польске узели су и представници из: Мађарске (прошлогодишњи домаћини), Енглеске (домаћини 2012), Украјине, Шведске, Аустрије, Немачке и Србије.

Организатор Кампа се потрудио да све што је било могуће унапред испланира. Мислило и о саставима по собама за спавање, или групама за рад. Наиме, групе су увек биле нове и увек састављене од различитих националности, како би се што више свако дружио са сваким. Успех овог плана је био половичан како због језичке различитости тако и због одређених менталитета. Наши представници су се више него са осталима дружили са представницима Польске и Шведске.

Трајање боравка у Кампу је било подељено на рад и упознавање, обилазак знаменитих туристичко-историјских места у том Балтичком приобаљу Польске.

Сви планирани радови су реализовани, а били су подељени у два дела. Први део радне обавезе од 3 дана одвијао се у самом месту, Нови двор, где смо били смештени, на њиховој железничкој станици, а задатак је био да се два семафора и неколико сигнала који су били зарђали и оштећени, доведу у стање да могу да се пусте у рад. Други део реализован је у месту Кошчальин где се радило на замени дотрајалих и иструлелих прагова пруге и трајао је 1 дан.

Занимљивији део боравка, а чemu је допринело необично топло и без кише време, је обилажење оближњег града Малборк,

Учесници "Fedecrail" кампа на депоу железничке станице Нови Двор - Гдањск (2011)

града Гдањск, концентрационог логора Штуткоф, Балтичког мора, вожња фериботом преко реке Висле.

На крају боравка за све учеснике и госте домаћини су приредили скромно целовечерње дружење у згради локалног музеја. Банкету је присуствовао и господин Стен Морган, један од потпредседника, а домаћин 2012. у Енглеској. У свом обраћању захвалио се свима на учешћу, и поручио да се идуће године у Енглеској окупимо у већем броју, јер ове године много чланица није послало своје представнике.

Путовање у оба правца је протекло без икаквих потешкоћа, а у повратку, захваљујући једном од домаћина, и времену које смо имали до поласка воза за Будимпешту, обишли смо и град Варшаву. Ово необавезно разгледање овог великог и веома уређеног града био је један од најупечатљивијих догађаја на овом занимљивом путовању.

Лука М. Вељовић

НАШ "ЋИРА" У ПОЕЗИЈИ И АНЕГДОТАМА

Повратак

У вароши никог нема
на станици сви су сада
да испрате нашег "ћиру"
до суседног града.

Траса њему биће иста
кривулja сe сада зове
проћи ћe кроз наша села
кroz ливадe и доловe.

С Балјковице већ сe чујe
писак "ћире" да најави
Копљарци су на ногама
нашег "ћиру" да поздравe.

А Бањанци пију вино
из венчачких винограда
отворили бурад стару
да прославe дан повратка.

А "ћира" ко "ћира"
сад сe важан прави
вози гостe и туристe
он на излет мали.

*Радомир Здравковић
Рамица*

О лепом шеширу

Пита познати апотекар Мита Јовановић сељака из Копља-ра Бошко Стевановића:

"Одакле теби тако лепи шешири, где то набављаш?"

Бошко каже:

"Господине Мито, ја то набављам у мом селу, ево како: поред моје куће пролази, као што знаш, воз 'Ћира' и ту мало улагани, пошто је велики успон. Има један 'шетни' воз који за празнике довози господу из Београда на провод у Буковичку бању. Е, како та господа носи лепе шешире, а туна воз мало улагани, ондак они стану на прозор да гледају како се ми сељаци мучимо. А ја туна имам једну велику трешњу. Кад воз наиђе, ја затегнем једну грану, господин помоли главу, ја грану пустим и врк - оде шешир."

Мита се насмеја, ману руком и рече:

"Са вами сељацима се не може!"

(Ћуре исприча Калу, а од Кала - Миле прибележи)

Хаџи Миодраг Бошковић

Културне активности Удружења

Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" је у десетогодишњем периоду свој рад заснивало првенствено на бризи о духовној и материјалној култури и традицији српског народа, залажући се, истовремено, и за савремене облике уметничког и научног стваралаштва.

Културне активности Удружења могу се у овом раздобљу посматрати кроз неколико сегмената. Традиционални програми су прослава Бадњег дана на нашем Градском тргу у доњем делу вароши, као и бојење васкршњих јаја и едукација деце са посебним потребама, у сарадњи са хуманитарном организацијом "Деца у срцу" из Аранђеловца. Удружење је организовало велики број књижевних и научних представљања и разговора о најеми-нентнијим светским и српским ствараоцима (о Сретену Божићу или Б. Вонгару, антропологу Џоелу Халперну, Доситеју Обрадовићу, Радовану Белом Марковићу, Шимону Ђарматију; о савременој српској сатири и афористици, епској поезији, хајдуцима и њиховим јатацима; о аранђеловачким музичким и спортским легендарним личностима). У простору чувене Етно куће и старе аранђеловачке железничке станице постављене су многобројне изложбе (представљање ликовне колоније "Сретење 2002", "Видовданска изложба народних рукотворина"; изложба српског иконописа, дечјих ликовних радова, етно фотографије Славише Живковића и фотографија о старом Аранђеловцу Драгана Милисављевића Брабеца; сликарске изложбе академских уметника Ненада Хубера и Анђелине Туцаковић).

Посебан сегмент је издаваштво. Сем "Годишњака" који Удружење издаје сваке године, представљајући у њему сопствене активности, публиковане су током ових година и збирке поезије, савремене прозе, публикације попут *Шумадијског "Ћире"*, као и својеврсне монографије о народном животу и усменом стваралаштву овога краја (*Врбица и стари Врбичани* и *Проштена молитва* аутора Владете Коларевића).

Са медијске промоције Награде "Миле Недељковић"
у Удружењу новинара Србије

Битан део концепта Удружења представљају програми манифестационог карактера (улога сурганизатора у реализацији "Међународног омладинског сабора српске и балканске духовности", или "Видовдански сабор пчелара"), док је једна од најзначајнијих културних делатности утемељење Награде "Миле Недељковић" за најбољу књигу из области савремене фолклористике. Награда "Миле Недељковић" осмишљена је као манифестација која је посвећена животу и делу овог чуvenог српског етнолога и публицисте, имајући за циљ да пропагира проучавање традиционалне културе. У овом вишедневном програму учествује велики број најеминентнијих научних радника, уметника, чланова породице, пријатеља и поштовалаца дела Мила Недељковића. Манифестација ове године прераста у међународи научни скуп под називом "Дани словенске народне културе" на којем ће учествовати преко 30 слависта из целог света и Србије.

У амбијенту Етно куће и старог шумадијског дворишта снимане су и телевизијске емисије (у реализацији РТС-а "Путеви Карађорђа"), или дугометражни филм "Бадње вече 1943", на основу сценарија и у режији Аранђеловчанина Драгана Петровића Сурепа.

Удружење је током свих ових година успешно сарађивало с бројним културним, научним и образовним установама у цеој Србији и Аранђеловцу (Институт за књижевност и уметност из Београда, Вукова задужбина, Удружење новинара Србије; градске установе културе, основне и средње школе; удружења као што су Задужбинско друштво "Први српски устанак", "Деца у срцу"), као и медијским кућама града (РТВ "Шумадија", ТВ "Сунце"), док су о Удружењу и његовим активностима писали и многи штампани медији ("Задужбина", "Политика", Часопис "1804" и други).

Показује се да је концепција за коју се залаже Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859", током деценијског постојања, утемељена на вредностима које наилазе на све већу потврду и интересовање, одавно превазилазећи локалне оквире, што недвојбено указује на њену добру идејну основу и квалитетну реализацију.

Иван Златковић

Издавачка делатност

У оквиру својих програмских активности, Удружење "Баштина и будућност Аранђеловац - 1859" бави се и издаваштвом. "Годишњак", који се објављује сваке године, представља неку врсту информатора о бројним активностима, али и зборник текстова разнородног карактера о традицији, знаменитим и необичним личностима, о идејама у вези са уређењем града, о историји аранђеловачког спорта итд.

Међу првим објављеним публикацијама је зборник текстова под називом *Шумадијски "Ћира"* (Пруга Младеновац-Аранђеловац, 1904-2004), штампан поводом јубилеја стогодишњице од доласка првог воза у Аранђеловац (уредник је Иван Златковић). Ова публикација је и потврда да се Удружење свесрдно залаже за пројекат под називом "Шумадијска кривуља" и планове да ова пруга поново оживи и постане део културне и туристичке понуде Општине Аранђеловац.

Удружење је објавило и неколико белетристичких књига. Занимљива за књижевну историју свакако је завичајна песничка руковет с једноставним називом *Песме* (2005) Драгольуба Радовића Каплара, пореклом из Јеловика, који је трагично преминуо у време Другог светског рата. У оквиру библиотеке "Баштина", као трећа књига, појавила се збирка приповедака наше суграђанке, Јелене Христодуло, врсног гимназијског професора, под називом *Место живота и наде* (2007). Још једна песничка књига наших савременика краси издавачку делатност Удружења, а реч је о родољубивој и љубавној поезији садржаној у збирци *Кап пролећне зоре* (2008), наше Аранђеловчанке Милене Проковић, која живи у Београду. Уредник ових књига је Бранислав В. Недељковић.

Посебна значајну публикацију коју је Удружење објавило представља монографија *Врбица и стари Врбичани* (2009), о насељу и пореклу становништва овог знаменитог шумадијског села, коју је сачинио Владета Коларевић, и која је објављена у сарадњи с београдском издавачком кућом "Чин". Уредник ове обимне,

информационивне и квалитетне студије је Миле Недељковић.

Још једна књига Владете Коларевића, значајног проучаваоца народног живота и стваралаштва Шумадије, појавила се 2010. године. Реч је о књизи казивања наших савременика о периоду Првог светског рата, представљајући својеврсну поетску енциклопедију и хронику народног страдалништва кроз савремену српску историју. Уредник ове књиге је Иван Златковић, а рецензент проф. др Ненад Љубинковић.

Објављене публикације јасно показују да се Удружење бави темама традиционалне, националне и завичајне духовне и материјалне културе, али и савременим облицима уметничког стваралаштва.

Иван Златковић

Представљање књиге "Врбица и стари Врбичани"

О прошлогодишњој манифестацији поводом доделе Награде "Миле Недељковић"

Крајем септембра 2010, у Народном музеју у Аранђеловцу, уручене су повеље ауторима чије су се књиге нашле у најужем избору за Награду "Миле Недељковић" (Бојану Јовановићу, Димитрију Големовићу, Боси Росић, Данијелу Синанију, Немањи Радуловићу), док је награда, према оцени жирија, припала Александру Бачку из Београда.

Током четврородневне манифестације (од 27. до 30. септембра), имали смо прилике да присуствујемо отварању изложбе која је тематски била посвећена животу и стваралачком процесу Мила Недељковића (кроз објављене публикације, фотографије, рукописни материјал, награде и признања, личне предмете итд.), као и ревији документарно-филмског и аудио материјала у којем је Недељковић имао улогу истраживача, аутора, или саговорника. Организовани су и разговори о научно-етнолошком и антрополошком, новинарском, публицистичком и књижевном опусу Мила Недељковића, као и о актуелним фолклористичким темама у вези са његовом завичајном Шумадијом. У оквиру манифестације одржане су и фолклористичке радионице за ученике аранђеловачких основних школа под називом "Вуковим трагом" (истраживачки рад на терену) и "Етно разгледница" (краћи курс етно фотографије). Сви програми били су пропраћени и наступима познатих извођача традиционалне и етно музике (између осталих и концертом Браће Теофиловића).

Основни циљ целокупног програмског концепта био је заснован на потреби да се укаже на значај стваралаштва Мила Недељковића, али и да се пропагира фолклористика као наука, с намером да се покрене иницијатива о утемељењу Српског фолклористичког центра са средиштем у Аранђеловцу, што би подстакло низ нових садржаја (организовање међународних научних скупова, ревијал балканског етнолошког филма, оснивање школе фолклористике, музичког фестивала који би окупљао извођаче и градитеље древних музичких инструмената Балкана).

У реализацији ове манифестације Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" имало је значајну подршку Министарства културе Републике Србије, Општине Аранђеловац, чланова породице Недељковић, као и свих оних установа, удружења и еминентних научних радника с којима је и сам Миле Недељковић свесрдно сарађивао и пријатељевао, трудећи се да се његово културолошко прегалаштво овековечи на што обухватнији, објективнији и достојнији начин.

Из саопштења жирија о Александру Бачку, првом добитнику Награде "Миле Недељковић"

Студија *Из прошлости сентандрејских породица* Александра Бачка представља изванредан допринос проучавању порекла породица, порекла презимена, не само у Сентандреји (а пре свега у њој), већ и у нас уопште. Књига је писана изузетно акрибично са изванредним, темељним познавањем историјских извора и односне научне и стручне литературе. Овом књигом је Бачко начинио и особени омаж Милету Недељковићу, који је својевремено, у педесетом броју часописа "Расковник", иницирао оваква истраживања сјајном студијом о породици Иванекић, о породици своје мајке.

На последњем закључном састанку, после двочасовне брижљиве анализе сваке књиге која је ушла у најужи избор, жири је једногласно одлучио да се Награда "Миле Недељковић" за најбољу фолклористичку књигу, објављену у 2009. години, додели Александру Бачку за књигу *Из прошлости сентандрејских породица*.

Био-библиографија Александра Бачка

Александар Бачко рођен је 15. августа 1972. године у Београду, где је завршио основну и средњу школу. Студирао је историју на Филозофском факултету у Београду, а од 2003. године члан је и Удружења новинара Србије. Од 2004. био је председник Управног одбора Удружења грађана "Српски деспот", а од фебруара 2005. године и председник тог удружења. Александар Бачко је члан - оснивач Друштва за привредну историју Србије. Уредник је интернет презентација „Српски деспот“ и „Српска ДНК“, као и члан уредништва интернет презентације „Малешевци“. Оснивач је и уредник едиције „Зборник за српску етнографију и историју“. Од 2009. године је и члан „Менсе Србије“, односно организације „Mensa international“.

До 2010. године објавио је шест књига: *Мали Мокри Луг, Жегар - порекло становништва, Малешевци - род који слави св. Игњатија, Породице далматинских Срба, Из прошлости сент-андрејских породица и Крупа и Голубић у Далмацији*. Прве две књиге је издало Одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду, као 28. и 29. књигу едиције „Етноантрополошки проблеми - Монографије“, чији је уредник академик Петар Влаховић. Остале монографије су публиковане у оквиру едиције „Зборник за српску етнографију и историју“, као 1 - 4. књига. Поред ових монографија, Александар Бачко је објавио и већи број текстова у различитим часописима и на интернет презентацијама. Бави се и ономастичким, генеалошким, етнографским истраживањима, као и облашћу генетичке генеалогије.

Живи и ради у Београду.

Иван Златковић

Награда "Миле Недељковић" за 2011. годину

Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859", под покровitelјством Општине Аранђеловац, уз подршку Министарства за културу Републике Србије, расписало је и ове године конкурс за Награду "Миле Недељковић".

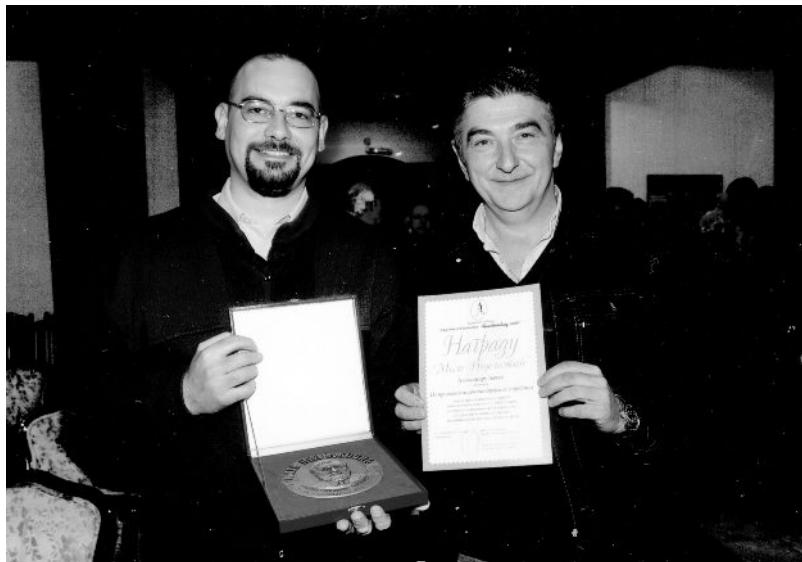
Ова награда, која подразумева новчани износ и плакету, додељује се за најбоље дело из области савремене фолклористике (етнологије и антропологије, етномузикологије и усмене народне књижевности), а жири који ће и ове године вредновати приспеле наслове, сачињен је од еминентних научних радника: академик Петар Влаховић, проф. др Ненад Љубинковић (председник), др Јелена Јовановић, др Бранко Златковић, Јасна Ђеладиновић-Јергић.

Награда "Миле Недељковић", повеље ауторима који су ушли у најужи избор, као и повеља за животно дело у области српске фолклористике, додеље се крајем септембра у оквиру програма међународне културно-научне манифестације "Дани словенске културе" која се одржава у Аранђеловцу. Организатори овог научног симпозијума на тему "Заједничко у словенском фолклору" су Балканолошки институт САНУ (у сарадњи са Комисијом за фолклор при Међународном комитету слависта) и Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859", под покровителјством Општине Аранђеловац и подршком министарства за културу и науку Републике Србије.

Од ове године почиње с радом и студентска истраживачка радионица "Миле Недељковић" (у Брезовцу) док ће, и овог пута, бити реализован већ традиционални програм мале фолклористичке школе за најмлађе Аранђеловчане (курсеви изворног певања и етно фотографије). Манифестација ће бити пропраћена наступима познатих извођача традиционалне и етно музике, као и ревијом балканског етнолошког филма.

Разговором и песмом о делу Мила Недељковића

Александар Бачко (лево), први добитник
Награде "Миле Недељковић"

Књиге пристигле на овогодишњи конкурс

Конкурс за Награду "Миле Недељковић" био је отворен 2011. године од 01. априла до 25. маја. На конкурс је пристигло 9 књига (наслови су наведени према азбучном реду имена аутора):

1. Александар Бачко, Вељко Кубат, *Крупа и Голубић у Далмацији*, Зборник за српску етнографију и историју, књига 4, издање аутора, Београд 2010.

2. Александар Бачко, Драгиша Максимовић, *Родови који славе све. Тому, Генетичка и етнографска истраживања*, Зборник за српску етнографију и историју, књига 5, издање аутора, Београд 2010.

3. Бошко Сувајчић, *Певач и традиција*, Завод за уџбенике, Београд 2010.

4. Владета Коларевић, *Проштена молитва*, Земни привид и нека сведочења, Удружење грађана "Баштина и будућност Аранђеловац-1859", Аранђеловац 2010.

5. Gordana Gorunović, *Antropologija Kliforda Gerca*, Kulturna teorija i interpretativna analiza kultura, Srpski genealoški centar, Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta, Beograd 2010.

6. Danijel Sinani, *Narodna religija*, Odabrana poglavlja, Srpski genealoški centar, Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta, Beograd 2010.

7. Dragana Antonijević, *Ogledi iz antropologije i semiotike folklora*, Srpski genealoški centar, Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta, Beograd 2010.

8. Милоје Ж. Николић, *Извори са камена о ваљевској Тамнави 1708-1804*, Завод за заштиту споменика културе Ваљево, Истраживачки центар ИЦНТ Београд, Ваљево Београд 2010.

9. Мирјана Закић, *Обредне песме зимског полугођа*, Системи звучних знакова у традицији југоисточне Србије, Етномузиколошке студије дисертације, Свеска 1/2009, Факултет музичке уметности, Катедра за етномузикологију, Београд 2009.

Из саопштења жирија о књигама које су ушле у најужи избор

На последњем састанку, жири за доделу Награде "Миле Недељковић" констатовао је да је ове године на конкурс пристигло нешто мање наслова но прошле године, али да су све књиге веома квалитетне. У ужи избор, већином гласова, ушли су следећи наслови (имена аутора су поређана према азбучном реду):

1. Бошко Сувајчић, *Певач и традиција*, Завод за уџбенике, Београд 2010.
2. Владета Коларевић, *Проштена молитва*, Земни привид и нека сведочења, Удружење грађана "Баштина и будућност Аранђеловац 1859", Аранђеловац 2010.
3. Gordana Gorunović, *Antropologija Kliforda Gerca*, Kulturna teorija i interpretativna analiza kultura, Srpski genealoški centar, Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta, Beograd 2010.
4. Милоје Ж. Николић, *Извори са камена о ваљевској Тамнави 1708-1804*, Завод за заштиту споменика културе Ваљево, Истраживачки центар ИЦНТ Београд, Ваљево Београд 2010.
5. Мирјана Закић, *Обредне песме зимског полугођа*, Системи звучних знакова у традицији југоисточне Србије, Етномузиколошке студије дисертације, Свеска 1/2009, Факултет музичке уметности, Катедра за етномузикологију, Београд 2009.

Жири сматра да све ове књиге представљају значајан допринос српској науци и научној теорији, као и да свака од њих припада областима научно-истраживања Милете Недељковића.

Жири жељи да истакне како је Александар Бачко из Београда, прошлогодишњи добитник Награде "Миле Недељковић", и ове године послао 2 изванредне књиге, али да према пропозицијама исти аутор не може два пута добити награду. На овај начин жири изражава захвалност овом аутору.

Иван Златковић

ПОВОДОМ ЗНАЧАЈНОГ ЈУБИЛЕЈА (200 година Буковичке бање)

Настанак Буковичке бање (Прва фаза до 1835. године)

Ова почетна фаза развоја траје од сазнања да у атару села Буковика постоје неки необични извори воде, па до 1835. године. За ове изворе воде на северном подножју планине Букуље на једно 400 фати од друма који пролази уз тај предео ливада и пашњака, са доста баруштина и пиштевине обраслих зуквом, знали су, како је то већ напред наведено, чобани, мештани села Буковика и Врбице, као и пролазници.

Под планином Букуљом у том пределу постојала је стара, још из Немањићког доба, црква, па су мештани и околни парохијани туда пролазили у цркву недељом и празницима и знали су за те изворе воде, али се мисли да је нису употребљавали. Знали су они и видели да у зукви и трави као да вода ври, искри се у међурићима, да је блато у околини црно, а да се на сасушеном блату ствара бела превлака - сасушенена со.

Турци нису на ову воду обраћали пажњу, јер су искључиво признавали и употребљавали само топле и сумпоровите минералне воде. За хладне минералне воде они се уопште нису интересовали нити их је привлачила па је стога и логично да „раја“ под Турцима није била ни навикнута да обраћа пажњу на хладне минералне воде; може бити да је то један од разлога што мештани, пролазници и околни становници нису користили ову воду у Буковику, иако су за њу знали. Срби су неповерљив народ и у то време није био навикнут на употребу тих вода, па је највероватније то други разлог што нису употребљавали ову воду. Трећи разлог је непросвећеност и незнање о особинама, значају и лековитости ове минералне воде. Ова претпоставка се потврђује чињеницом да је масовно коришћење ове воде отпочело након 1836. год. када је Линденмајер на самом извору урадио прву основну анализу ове минералне воде и утврдио да је лековита и као такву је препоручио да се употребљава ради лечења.

Казивања народа су да је Књаз Милош, путујући за Крагујевац или за Београд, ту одмарao запрежну стоку, и да је један коњ пасао траву око извора и оздравио и да је после тога Књаз откупio то имањe од власника за два сребрна пиштольja.

Друго предање говори да се кнегиња Љубица, чувши за те необичне приче о старом извору, купала на Буковичкој киселој води и од неке бoљке оздравила. После тога Књаз Милош је наредио да се тaj стari извор уреди и да се на њему постави стублина, да би се вода могла захватити и пити.

У то време постојала су два извора, један у јужном делу овог простора, под самим брдом, стари извор (касније назван „Књаз Милош“) и други, навише од овога према северо - западу који се звао „слана вода“ (будуће хладно купатило „Талпара“).

Првобитни извор је затрпан, а источно, три до четири корака, је извор за који су везане и легенде, а и писани подаци. То је извор на којем је постављена стублина, назван „Стари извор“.

Напред је речено да су се за ове необичне изворе киселе воде (по Линденмајеру) интересовали и Руси и да су у Буковику нешто копали.

И велики српски просветитељ, „безсмртни Доситеј“, попечитељ просвештенија је тражио лека својој больци на изворима Буковичке киселе воде. У свој Буковик често је долазио и Лазар Арсенијевић, Бата Лака, синовац проте Атанасија Буковичког и са собом доводио своје пријатеље, а неколико пута и чуvenог Симу Милутиновића Сарајлију.

Ова прва фаза развоја Буковичке бање, карактеристична је по сазнању о постојању ових необичних извора и наслућивања и провере њене лековитости, а и чињенице да се у овој фази може говорити само о постојању извора и претпоставкама и првим сазнањима о лековитости тих извора, а о друге две функције нема ни помена.

Изводи из књиге
Буковичка бања, прошлост, садашњост и будућност
примаријуса др Радомира Спасића

Писмо које је књаз Милош упутио Арсенију Андрејевићу у Крагујевац, из Топчидера дана 25. јуна 1837. године: „Симу подрумцију пратите са овим бутелима (крчазима) у Буковик на једна крагујевачка кола да онде напуне бутеле са водом и овамо је к нама донесе“.

1840.

Др Линденмајер је у чланку, у „Додатку к Србским новинама“ у броју 21 од 25. маја 1840. г. изнео прве индикације за употребу ове лековите минералне воде.

Др Емерих Линденмајер:
"Ту киселу воду је бесмртниј у Србству Доситеј већ пре 1811. г. ради побољшања здравља употребљавао“.

(Текст приредили радници Туристичке организације Аранђеловца)

Из прошлости Буковичке бање

Од како је 1906. године почела са радом нова осавремњена експлоатација минералне воде са извора "Књаз Милош", са етикетом стоне воде, од тога времена Буковичка бања почиње да бележи нове странице свога развоја. Материјално ојачана, започиње током XX века са изградњом нових бањских објеката и других пратећих садржаја. Стално уређивање и улепшавање бањског парка новим засадима разноврсних стабала дрвећа и цветних алеја, има за циљ да привуче што већи број домаћих и страних гостију.

Варош Аранђеловац и Буковичка бања почињу да живе заједнички живот, да се међусобно допуњују и развијају. Локална власт, са своје стране, настоји да учини све што би помогло успешном развоју туризма у Аранђеловцу. У вароши се организују значајна спортска такмичења, културно-уметнички програми, народне светковине и остале манифестације забавног карактера.

На Белу недељу, седам дана по Тројицама, у Аранђеловцу се носе Литије. За ту свечаност у парку Буковичке бање одржавао се традиционални народни вашар, познат по маси света, из околних места и других крајева, који се за тај дан ту окупљао. Вашар је представљао посебну атракцију за бањске госте и туристе.

У Буковичкој бањи је 6. октобра 1940. године одржана оснивачка скупштина самосталног планинарског друштва "Букуља". Скупштина је одржана у присуству многобројних чланова и пријатеља Друштва, који су скоро сви дошли у народно ношњи. Исте године у бањи је 13. октобра одржано такмичење у лепоти народне ношње Шумадије. Девојке у традиционалној одећи, ручне израде, разноврсних боја и облика, одавале су младост и лепоту Шумадије, али и социјални статус девојака удавача. Те утакмице су се одржавале сваке године на иницијативу Буковичке општине, чији је председник био Михаило Радовић.

Светозар Заре Поповић (1871-1943), председник општине Аранђеловац у два мандата од 1921. до 1928. године, први пут организује у вароши КАРНЕВАЛ СА МАСКЕНБАЛОМ, инспирисан карневалима у Ници, где је службено боравио извесно време. За ту прилику у вароши је једна страна тротоара асфалтирана, док је блатњави коловоз први пут поплочан каменом.

Регулисано је корито реке Кубршице, изграђен нови градски водовод и инсталација електричне центrale за осветљење града, а све у циљу бољих услова живота грађана, боравка гостију и многобројних туриста у Буковичкој бањи.

Александар - Аца Милинковић

Карневал са маскенбалом из 1924.

Са утакмице народне ношње у Буковику
Фото С. Бајић

Проглашење Врбице за паланку 1840. године

Према мишљењу Правитељствујушћег совјета српског од 16. септембра 1839. године закључено је да се "чаршија Врбичка уредним и законитим путем постављена не укида".

На основу овог мишљења Намесништво Кнежевског достојанства је 18. јануара 1840. године донело указ да се "Врбица у число мањи Паланки уписати има због киселе Воде Буковичке када се преко лета млозина лјуди стиче исцеланија ради".

Миодраг - Мика Алексић

Попечительству Внутренньи Дѣла.

Присовокуплена Акта къ писму Попечительства Внутренни
Дѣла одъ 3. Януар. тек. год. № 3426, повраћаюћи, и најављујући у
виду мијења Савјета подъ 16. Септ. прош. год. № 1606. и 1609. из
видења, да се чаршија Врбичка, уреднимъ изаконимъ путемъ по-
стављена, не квари и не укида, Намѣсточество Баня. Достоин-
ство рѣшило је; да се Врбица у число мањих Падаша удастичи, и
што тимъ выше, што у околини оној ненада није у близини падаша, и
што је нарочито збогъ киселе воде Буковичке, худо преко лета и до-
жина людства ради изпљене стиче, нуждна ондѣ ћана Паланчица,
да люди, тамо долазећи, могу имати гдји сместити се, и по тому сма-
трајући Врбицу за Паланку, освобођава ју едашуту на свагда оја-
плаћава прописане таксе за дућане сеоске по бд. тај. годишњи.

Рѣшеніје ово сообщава се Попечительству Внутренњи Дѣла ради
живији и званичногъ употребленіја.

У Београду 18. Януаріја 1840.

Б. № 34.

Намѣстница Княжескогъ Достоинства

*Књаж. Председникъ, Попечитељ Ино-
страныја дѣла, Казалбр*

(М. П.) АВРААМЪ ПЕТРОНИСВИЋ с. р.

*Председатељ Савјета Књаж. Србије,
Генерал-Мајоръ, Казалбр*

СФРЕМЪ ОБРЕНОВИЋ с. р.

Членъ Савјета, Полковникъ

ТОМА ВУЧИЋ ПЕРИШИЋ с. р.

Врбица и њене заборављене богоомольје

Помен цркве и верских објеката, који старином потичу из незабележених времена, усмена предања древних Врбичана једва да садрже, премда топонимијско наслеђе указује на време кад Врбица није била без побожног обележја - у виду какве богоомольје, а поготову што Врбица атарски обухвата у себи простор некадашњих засебних села, за које смо установили да су имали своје цркве и манастире, као што је Полом, на висовима букуљског побрђа, са гробљем којег су разнели наши савременици, где су Батрићевићи нашли и једно црквено звono (код "Гробова" и "Мокрих плоча") - те Мисача, која под тим именом фигурира и у средњовековним повељама и тапијама, те да њено име предањски потиче "од калуђера Мисе", по коме је и наречени манастир успостављен, а доцније насеље по њему названо под данашњим именом, које је почетком XX века (1926) издвојено из Врбице.

Сагледавајући друге чињенице, рекло би се да Мисача... "Миса" потиче од рудара Саса, који су овде имали своју насеобину, у којој су подигли и своју католичку богоомольју - која је именски надживела поводе који су Саси довели у Србију, поставши древно обележје које се очувало у језику и народној култури.

Падом српске деспотовине под турску управу (1459), турске пописне књиге из тих времена садрже помен већ помиња- ног Полома, Балабановца, Горњег Лабана, Мисаче, Лапина... као ондашњих насеља, доцније топонимијски очуваних као делова врбичког атара. Поредећи нека запажања са истоветним називима из оближњих села, видимо на Руднику помен "Мисе"- чији остаци и данас постоје, али су архитектонски преименовани у "џамију" - што је у неко претпостављено време изгледа била и мисачка богоомольја, судећи по називку где се њени темељи разазнају у предању - који се спомиње као "Омеровица", од које је водио калдрмисани путељак до Поровца, где постоји гробно обележје два брата која беху у завади, и ту их смрт затекне при међусобном боју. Само то место се ни данас не оре, из неког поштовања према тој браћи.

Сем већ помињаних села, врбичком атару припада и заселак Каменар... који по издашности воде и близини мајдана камена на оближњем Венчацу, беше предодређен за обраду венчачког мермера, па се тиме живаљ тог насеља бавио - по чему је оно, сходно средњовековним обичајима и названо "Камењар", који је спадао у надлежност Брезовачке цркве... а данашњи Каменарци указују да у њему некада беху "два манастира", од којих један беше "код Светиње" у брезовачком атару.

У доцније време, током аустријске окупације данашње Шумадије и других области уже Србије (1718-1739), Димитрије Руварац (1905), према расположивој грађи, обрађујући Митрополију београдску "око 1735", доноси помен врбичког свештеника, који се бележи као "поп Јоан", а беше родом од Херцеговине, из села Постења - од оца Вукосава и мајке Степаније. Би постављен од владике Доситеја ваљевског на нурију у Врбици "лета 1733" - где већ имаде пристојан иметак, живевши у заједници са мајком, женом и четворо браће... за које се већ ништа не зна.

Како у то доба Врбица не имаде своје цркве, то је свештеник Јован, будући да је писмен и уметан, службовао "в дому" пошто му црква беше удаљена од села "сат и пол". Та поменута црква биће да је била у оближњем Буковику, где су и доцније Врбичани одлазили - све док нису подигли своју цркву (1860-1863).

Сем већ поменутих цркава и манастира... у скорије доба дошли смо "до приче", благодарећи Властимиру Драгићевићу из Врбичке реке, да је Врбица у неко време, по његовом деди Сретену и другим старим Врбичанима - које данас мало ко памти, али и по Петру Швабићу са Баљковиће, имала своју цркву. По причама старих Врбичана - та црква беше негде на "Јелинцу", као плетара облепљена блатом, а коју су Турци запалили. Да ли је помен ове заборављене богомольје садржан у данашњем топонимијском наслеђу, тешко је рећи - премда се потес "Поповац" и у дањашњем језику провлачи као веродостојно сведочанство међу житељима који наспрам Јелинца, подно Златара, подижу своје куће... или ту обрађују своју имовину (Бошковићи, Прековићи... Илићи - Беговићи).

Сем Поповца - траг те старе врбичке богомольје могуће је наслутити и око извора "Каменац" испод Прековићи - кућа на Златару, изнад Јелинца... где се до скоро народ искупљао, ритуално умивао око Ђурђевдана и воду као "исцелитељну" носио кућама, а ту се и некакав "дрозгав камен" испољава, као од нечије задужбине, која не би требало да пређе у заборав.

Владета Коларевић

Сећање на воденице у Бањи

Село Бања, смештено у подножју планине Венчац, добило је име по изворишту топле минералне воде и потоку Бања. Питом, валовит предео, испресецан потоцима Бања, Сушица, Поповац и током реке Кубршице својевремено је омо-гуђавао житељима села Бање да се поред польопривреде баве воденичарством.

Пратећи ток потока Бање, Сушице и Поповца, својевремено је радило тринаест воденица, чији су власници биле породице: Дукић (две), Живановић, Весовић, Драгићевић, Павловић, Алексић, Јовановић, Чоловић, Манојловић, Шећевић и Томковић (две). Данас воденички камен меље кукурузно брашно једино у Томковића воденици, а постоје аутентични објекти који нису у употреби - Дукића воденица, Весовића, Алексића, Шећевића, Јовановића, Чоловића (која је делимично обновљена), док су воденице Живановића, Драгичевића, Павловића и Манојловића, без материјалног трага, али још увек у сећању староседелаца.

Према казивању најстаријих житеља села Бање, некада су широки сеоски путеви повезивали воденице које су биле доступне људима из околних села: Брезовца, Винче, Трешњевице, Липовца, Орашца, Крћевца, Копљара... Живот око воденица био је активан.

Људи су за запрегама дотеравали жито, кукуруз и јечам у свако доба године, осим када преко зиме вода заледи и када се чисти коло и обија сига од кречњака,

За двадесет четири сата воденица је могла да самеље око осамсто килограма жита, а ујам за воденичара био је 8% од килограма на тријер прочињеног жита или 10% од нетријерисаног жита.

Сећање и аутентично казивање Томислава Живановића о воденичарском животу некадашње воденице Новице Живановића, доџарава нам слику прошлог времена, изглед воденице и како се одвијао рад воденичара. Рад воденица је био приоритет у селу и баштовани нису могли да заливају баште ако угрожава

рад воденице. Живановића воденица је грађена од храстовог дрвета и тесаног камена из Стрмова - зидови су били од камена, креча и песка, дебљине преко пола метра. Величина ове воденице била је 8x10m, а неке су биле мање. Каменом је зидан део мокрог кола (где је вода окретала точак-коло), а остали делови су зидани циглом или храстовим дрветом.

Кров је од ћерамиде, а таваница се зове *шашовци*, прављена од храстовине. Поред простора за млевење, у оквиру воденице је постојала собица за живот воденичара и склониште, штала за говеда из запреге док се чекало за брашно. У Живановића воденицу довожено је и до пет хиљада килограма жита, пас се накнадно долазило по брашно.

Воденичар је распознавао џакове тако што је у свеску бележио број, а џакове обележавао угљеном. У Живановића воденици воденичар је био Мађар по имену Пишта који је ту живео, гајио живину, а храну су му доносили власници воденичари. Воденице су најчешће биле ортачке у оквиру фамилија, а чланови фамилије су се смењивали на недељу дана или на дужи период у зависности од броја члanova породице и зарађивали за живот узимајући ујам.

За живот воденица везују се необични догађаји кроз присуство необјашњивих "виших сила" и прича о воденичким духовима. Воденице су изазивале код људи неко магијско страхопоштовање. Дешавало се да се воденички камен сам покрене током ноћи, што се тумачило присуством "виших сила", а не да се заостало зрневље жита између два камена услед хлађења материјала - камена током ноћи само покретало.

За квалитетан рад воденице важно је било да се откује камен штокомером и оштри са чивицама. Прво се измеле кукуруз (две стотине килограма) да иступи камен, како би било ситније пшенично брашно. Жито се прочини на тријер, па се око две стотине килограма прочињеног жита стави у кош које кроз левак упада у бушан камен. Доњи камен је непокретан, горњи се окреће и меље, а у доњем делу је чекетало које одређује проток жита. Брашно упада у сандук-мучњак. Воденичко суво коло је точак од дрвета са зупчаницима, а камен за млевење је из Дубља код

Трстеника. Камен је састављен из више делова и лепљен је стипском.

У воденичарски пробор спада: мерица од петнаест килограма, кутлача, дрвена лопатица, вага, штокомер, сечивица, фењер, калафон, сито... Томковића воденица која је и сада активна када има воде, ради на ципун, а пренос је помоћу кашева. Својевремено је у овој Петровој воденици помоћу кораба и динаме произвођена струја које су Томковића куће користиле за осветљење до Другог светског рата.

Доњу Петрову воденицу Томковићи су градили 1942. године од прављене цигле, а дрвена столарија спајана је клиновима. Сада је активна само горња воденица која користи воду са Поповца и Сушице.

Сећања на воденице, на прошло време када је снага потока Бање била велика и пресудна за живот села, подсећа да традицију треба очувати и оставити будућим генерацијама као вредност на чување.

Драгомир Јовановић
Јелена Живанов

Запис крај пута

Др Раша Стanoјevић, рођен у Рудовцима, један део свог живота проводи у Калифорнији где развија велики посао из области здраве исхране домаћих животиња. Враћа се у свој родни крај, село Рудовце, где на очевини гради примерно етно село.

Покрај пута, на једној стени, исписује ову поруку:

Земљаче, ако си отишао
из завичаја, завршио разне
школе и занате, ако си на
високом положају у држави,
у науци, у школи, на
универзитету, у фабрици, не
заборави да те је подигао и
отхранио зној твојих предака,
сељака, Твој завичај.

Ако то заборавиш, изгубио
си смисао за памћење, за
живот, изгубио си завичај,
историју твог народа, а то
значи изгубио си себе.

Из Хронике Дрлаче

Великим градом

ВАРОШКИ АЛБУМ

Аранђеловачке куће којих више нема

Кафана "Балкан" и столарска задруга "Победа"
(из збирке фотографија Власте Адамовића)

Угао Јадранске и Главне улице, пре изградње
"Друштвене исхране" (из збирке фотографија В. Адамовића)

Кућа Мике Чокалије, преко пута "Друштвене исхране"
(из збирке фотографија Власте Адамовића)

Кафана "Македонија", била на месту садашњег "Бојације"
(из збирке фотографија Власте Адамовића)

Фудбалски времеплов

Током такмичарске сезоне 1960/61. ФК "Шумадија" доживљава највећи пад од постојања. Испада из крагујевачке зоне, у којој се такмичила са тимовима: "Напредак" (Крушевац), "Слога" (Краљево), "Слобода" (Ужице), "Таково" (Г. Милановац), "Дезева" (Нови Пазар), "Јавор" (Ивањица), "Јединство" и "Борац" (Параћин), "Фап" (Прибој), "Морава" и "Каблови" (Светозарево) и "Ћуприја". Последице испадања у нижи степен такмичења ће бити далекосежне по аранђеловачки фудбал.

У новом рангу, ривали ће бити "Партизан" (Партизани), "Шумадинац" (Наталинци), "Опленац" (Топола), "Карађорђе" (Рача крагујевачка), "Азбест" (Страгари), и "Феп" (Аранђеловац). Ситуација у клубу је налагала озбиљне резове на свим пољима, а на посебно инсистирање фудбалског заљубљеника, доајена и аматера без премца, Бранка Ивковића Ђате, купљена је опрема за млади нараштај (мајице, гађице и платнене патике), како би се омасовио подмладак и пионирски тим.

Рад са младим категоријама поверен је искусним спортским педагозима, Зорану Богдановићу и Свети Јанковићу. Током летњег распуста 1961/62. године, одвијао се стручан рад на игралишту "вашариште", са генерацијом дечака узраста 12-16 година старости. Одзив и дисциплиновани доласци на тренинге су били озбиљно схваћени од потенцијалних фудбалера које ћемо овде споменути:

- У узрасту 1945/46. годиште (играчи подмлатка) били су:

Милетић Мирослав, Мандић Слободан, Савић Србољуб, Радивојевић Радослав, Жабарац Владета, Радовановић Живомир, Гавrilović Слободан, Вуковић Милош, Јањић Радмило, Добросављевић Милутин, Вугделија Петар, Михајловић Славко, Војиновић Негослав, Маринковић Миломир, Живановић Радослав, Јокић Петар, Станошевић Алекса, Ђорђевић Ђорђе, Лазаревић Павле, Игњатов Гоче и Станишић Станиша.

- Старији пионери годиште 1947. су били најзаступљенији: Николић Миленко, Мартиновић Александар, Несторовић Рајко, Гавриловић Миодраг, Љубенов Иван, Таталовић Драган, Тодоровић Зоран, Тодоровић Драгољуб, Дамјановић Славенко, Радовановић Миомир, Васовић Миливоје, Новаковић Жарко, Божић Бранко, Војиновић Радиша, Плећевић Слободан, Батричевић Милицав, Белошевац Радосав, Белошевац Слободан, Балог Пајош, Грујић Мирослав, Мицић Миодраг, Карић Ђорђе, Игић Ђорђе и Бора "Кућа".

- Млађи пионери годиште 1948/49:

Милосављевић Драган, Поповић Милош, Рабреновић Ратомир, Николић Бранко, Мартиновић Милић, Јаковљевић Слободан, Грујић Љубиша, Цветковић Милорад, Миливојевић Радован, Ђосовић Петар, Радовановић Томислав, Митровић Милорад, Јоксимовић Борисав, Теофановић Душан и неколицина других из разних узраса, којима се извињавамо ако их овог пута нисмо споменули.

Од свих поменутих дечака један је већ био регистрован за тим "Млади борац" из Великог Орашја. Својим играчким и физичким квалитетима видно је одскакао од осталих дечака. Био је то Владимир Жабарац, који је већ 25.03.1963. дебитовао за први тим "Шумадије" у Трстенику (Трстеник-Шумадија 2:2) а за "Шумадију" су наступили: Бошковић, Вуковић, Николић, Игњатијевић, Миловановић, Вељовић, Игњатијевић, Милановић, Жабарац, Јовичић и Арсенијевић (стрелац 2 гола).

Нашу средину Жабарац је брзо напустио због одличне понуде "Радничког" из Крагујевца који је тада био друголигаш. Међу поменутим дечацима је било изузетних талената, међутим, у то време није било организовано такмичење са одговарајућим противницима из других градова, те су своје фудбалско умеће показивали искључиво у предиграма утакмица првог тима "Шумадије". За дивно чудо, навијачи су у великом броју пратили ове игре подмлатка и пионира, у жељи да и први тим најзад уђе у Српску лигу. Многи од поменутих дечака су играли за своје школске екипе.

На слици је фудбалска екипа ОШ "Милан Илић Чича" коју је предводио наставник Душан Јовановић на утакмици у Партизанима.

На слици су (са лева на десно):

- горњи ред: А. Мартиновић, Чоловић, Срећко Муф, З. Радовановић, Дамјановић и Вуковић;
- доњи ред: М. Митровић, Ж. Новаковић, Д. Теофановић, Ђ. Карић и Ђорђевић.

Душан Теофановић

Сећања

У тренутку када обележавамо десет година успешног рада Удружења, не можемо а да се не сетимо наших пријатеља и чланова који, нажалост, нису међу нама.

Драган Милисављевић Брабец (1942-2003), један од петнаест оснивача Удружења, посебно ангажован на медијском представљању Удружења. Радио је квалитетно и високо професионално. Иза себе је оставил велики број фотографија Аранђеловца и околине, Аранђеловчана, важних догађаја и значајних објеката. Његова супруга је ставила на располагање највећи број фотографија које су припремљене несебичним залагањем такође нашег члана Бранислава Недељковића. Брабецове фотографије смо до сада већ неколико пута излагали.

Бранислав Брана Недељковић (1940-2009), оснивач Удружења. Изузетно активан на свим пољима. Посебно се бавио нормативном делатношћу и уређивачким пословима на издавању књига, часописа и наших "Годишњака". Његова прецизност и јасноћа у изражавању умногоме је утицала на обликовање Удружења. Био је пун идеја и иницијатива, а до перфекције предан извршењу поверилих задатака. За свеукупну активност добитник је награде града Аранђеловца.

Миле Недељковић (1941-2009), члан Удружења од оснивања. Увек спреман да помогне Удружењу у областима које су иначе њему блиске, а таквих области је много. Нама, његовим пријатељима, била је посебна част што смо у Удружењу у коме је и једна таква величина какав је био Миле. Удружење је посебно почаствовано што се прихватило посла установљења и реализације Награде "Миле Недељковић", која се додељује сваке године за најбољу књигу из области савремене фолклористике којом се Миле предано бавио.

Боривоје Десивојевић

Списак чланова Удружења "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859"

1. Миодраг А. Бошковић	рођ. 1941. год.
2. Боривоје В. Десивојевић	1945.
3. Милутин И. Вељовић	1951.
4. Милан М. Крсмановић	1953.
5. Бранислав В. Недељковић	1940-2008.
6. Душан Б. Извонар	1947.
7. Небојша Р. Радовановић	1954.
8. Драган С. Милисављевић	1942-2005.
9. Миленко Ж. Ивовић	1933.
10. Мирјана М. Борисављевић	1953.
11. Миле Ј. Недељковић	1941-2009.
12. Милосав Д. Катанић	1940.
13. Љиљана Љ. Бошковић	1961.
14. Тихомир М. Тимотијевић	1952.
15. Слободан И. Лазаревић	1943.
16. Милан С. Ташић	1941.
17. Милисав Т. Милованчевић	1926.
18. Душан А. Теофановић	1949.
19. Милан С. Илић	1958.
20. Драган Б. Плећевић	1955.
21. Слободан Д. Старчевић	1951.
22. Драгана Н. Бига	1964.
23. Момчило М. Радојевић	1949.
24. Јелена М. Стризовић	1970.
25. Властимир Д. Мирић	1942.
26. Владимир Ж. Арсенијевић	1949.
27. Иван Р. Златковић	1962.
28. Бранко Р. Златковић	1973.

29. Добривоје С. Игњатијевић	1939.
30. Слободан М. Ђорђевић	1952.
31. Милорад М. Матијашевић	1953.
32. Владан Љ. Васиљевић	1947.
33. Јовица Т. Јовичић	1937.
34. Милутин М. Петровић	1953.
35. Невенка Љ. Поповић	1972.
36. Миодраг М. Божковић	1939.
37. Срђан С. Поповић	1958.
38. Драган Р. Јаковљевић	1974.
39. Чедомир Ј. Ђорђевић	1974.
40. Петар С. Гавриловић	1974.